

HUTSPOT

1 november 1974

Goedenavond, vrienden.

U weet, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Houdt daarmee rekening en denk zelf na. U weet ook dat op deze avond het onderwerp uit de zaal dient te komen. Wat is uw voorkeur?

(Verschillende onderwerpen worden voorgesteld.)

Maar wat moeten wij daar nu boven gaan zetten? Reactie: Hutspot

HUTSPOT

Hutspot bestaat uit aardappelen, peen en uien. Volgens velen hoort er bovendien klapstuk bij. Wanneer wij zien naar de huidige situatie van de jeugd met al haar moeilijkheden en naar de ouderen met hun vaak grote pretenties van wijsheid en soms zelfs werkelijk enige wijsheid, dan is een vergelijking te maken. Het klapstuk hierbij is dan altijd weer het conflict tussen jong en oud. Wanneer ik probeer te zien waarom de jongeren in uw dagen zo ontevreden zijn, dan meen ik te mogen zeggen: wanneer je het goed hebt besef je dit vaak niet meer. Wanneer je het slecht hebt gehad en meent het nu eindelijk beter te hebben dan zie je de slechte kanten van het heden niet zo duidelijk meer.

De ouderen hebben allen slechte tijden meegemaakt; tijden, waarin de wereld niet bepaald een aangename plaats was om in te leven. Onder hen zijn er nog die de grote crisis hebben meegemaakt waarin een groot deel van de Nederlandse bevolking praktisch werkeloos was. Velen hebben de oorlog bewust beleefd met alles wat daarmee verbonden was. Wanneer dergelijke mensen zien wat er sindsdien voor allen in uw land bereikt is, zo menen zij dat het er toch best mee door kan. In andere landen geldt hetzelfde.

In Engeland herinneren zich velen nog de tijd van "blood and tears", terwijl vele jongeren niet eens meer weten wat men als eenvoudig mens toen moest verdragen en beleven en zij zeker ook niet meer in staat zijn te begrijpen wat de mogelijke gevolgen van een nederlaag geweest zouden zijn. Zij beseffen niet wat het verleden betekende, zo min als er in Duitsland op het ogenblik vele jongeren zijn die nog beseffen wat het nazisme in feite betekende. Waar je ook gaat zie je hetzelfde: De jongeren komen tot besef van hun wereld in een situatie die door de ouderen met vaak zeer veel moeite bevochten is, waar zij vele offers voor hebben moeten brengen en vele problemen over gekend hebben. De jongeren nemen alles wat bereikt is dan zonder meer als vanzelfsprekend aan. Zij stellen: dit hoort zo te zijn, dit is eenvoudig mijn recht. Waarop zij onmiddellijk beginnen alles op te sommen wat er nog fout is.

Dit is een van de redenen voor het conflict tussen de generaties. Ouderen menen ook wel dat er nog het een en ander te verbeteren valt, maar vragen dat men eerst zal beseffen wat reeds bereikt werd. Want de oudere is gewoonlijk trots daarop. De jongere noemt dat kletsboek, wil niet praten over alles wat bereikt is en geeft zijn gehele aandacht aan alles wat volgens hem in de wereld niet in orde is. Terwijl de ouderen dan om geduld vragen en menen dat men allereerst rekening moet houden met de grote lijnen, zal de jongere zijn aandacht vooral op details richten en eisen dat men die nu eerst eens in orde gaat maken. Waarin de jongere zeker niet geheel ongelijk heeft maar waardoor weer een conflict kan ontstaan. Je vraagt je af hoe je deze ontevredenheid van de jongeren verder kunt ontleden, wat daarvan eigenlijk wel de oorzaak kan zijn in deze dagen.

Ik wil beginnen met de jeugd: die jongeren zijn opgevoed in een veel vrijere omgeving dan hun voorouders. Vroeger hadden de kinderen zeker ook vaak plezier maar daarnaast was er een

betrekkelijk scherpe discipline: de orde van het gezin. Nu is er vaak veel minder gezin en waar nog een gezin normaal functioneert, meestal heel wat minder discipline dan voorheen. De samenhang in het gezin, die vroeger voor zowel de ouders als de kinderen van groot belang was, zekerheden bepaalde en de samenhang in de gemeenschap geheel uitdrukte, heeft plaats moeten maken voor een dulden wederzijds, die in vele gevallen echter gepaard gaat met een toenemende wederzijdse vervreemding. Juist omdat de ouders minder gezag hebben in de ogen van de kinderen zullen zij hun beslissingen moeilijker door kunnen zetten. Gelijktijdig willen de ouders graag hun kinderen meer vrijheid laten, vooral wanneer dit betekent dat zij hierdoor minder last van de kinderen hebben in hun eigen bestaan, beroep en liefhebberijen.

Vroeger hadden de kinderen gewoonlijk een veel strakkere band met het gezin en alles wat daarin een rol speelde. Wanneer de ouders een beslissing namen werd hierdoor hun gezag minder snel aangevochten. De kinderen erkenden meestal wel - zij het soms met tegenzin - het gelijk van hun ouders. Nu echter zijn de bindingen met het gezin losser en hebben eerder het karakter van een verzorgingszekerheid. Wanneer de ouders nu trachten een beslissing voor hun kinderen proberen te nemen is hun reactie daarom vaak: Denken die oudjes nu werkelijk dat zij wat te vertellen hebben? Zij begrijpen mij en mijn wereld niet eens. Vaak is dit deels nog waar ook. In ieder geval zullen de kinderen minder begrip hebben voor de inhoud en mogelijkheden van het gezin en wanneer zij iets willen doen is hun argument vaak: hij - zij - mag wel. Waarom ik dan niet?

In het verleden besepte het kind die redenen wel, nu blijven zij vaak vaag. Wie vroeger geboren was in een familie die het niet zo breed had, kon begrijpen waarom anderen bv. wel een fiets kregen, terwijl je zelf moest blijven lopen. Zoals men wel degelijk besepte waarom anderen de mogelijkheid hadden lid te worden van allerlei clubjes, terwijl men zelf zijn vertier maar op straat moest zoeken. In uw dagen beheerst echter een nivelleringsbegrip de gemeenschap. Eenieder meent dezelfde rechten voor zich te mogen opeisen en vergt daarom ook een mogelijkheid over dezelfde middelen te kunnen beschikken. Waarbij men uit de aard van de zaak nooit kijkt naar degenen die het slechter hebben, maar altijd zijn eigen eisen afstelt op de mogelijkheden van degenen die het aanmerkelijk beter hebben. De jongeren hebben pretenties en willen zichzelf waarmaken. Ik meen dat dit ook hun recht is. Maar vroeger had men eveneens pretenties. Ook toen sprak men: ik wil mijzelf waarmaken en nam de risico's, zorgen en ellende, die daarmee gepaard gaan op zich zonder enig protest. Men wilde offers brengen voor het bereiken van een gesteld doel. Tegenwoordig zijn er veel mensen die luidruchtig eisen dat de gemeenschap klaar zal staan om hen alle middelen en mogelijkheden te verschaffen, die zij voor zich menen te moeten verlangen om hun doel gemakkelijker te kunnen bereiken. Ook deze mentaliteit van vele jongeren brengt een vervreemding tussen de generaties tot stand.

Toch is de jeugd van heden niet zo slecht als sommige ouderen schijnen te denken. Integendeel: wanneer wij bv. horen over misbruik bij studenten op de universiteiten dan is dit ergens wel waar. Er zijn inderdaad z.g. studenten aan de universiteiten, die alleen studeren om zo een zo vrij mogelijk leventje te kunnen voeren zonder daarvoor te moeten werken. Maar hun aantal bedraagt slechts rond 2% van de studentenbevolking. De rest werkt en studeert hard, ook al zijn de gedragingen van deze studenten vaak anders dan ouderen dit graag zien.

Dat ouderen kritiek hebben op de werkende jeugd en menen dat die te veel praatjes hebben en te veel verdienen, is begrijpelijk. Want vroeger werkte een jongere terwijl hij thuis woonde, een deel van zijn geld afgaf en tevreden was met een betrekkelijk klein zakgeld, terwijl men leefde volgens de stand waarin men geboren was. Langzaam maar zeker groeide zo de werkende jongere naar een grotere zelfstandigheid toe, zonder meteen allerlei pretenties te hebben in gemeenschap en gezin. De werkende jongere van deze tijd verdient veel meer, heeft veel meer zekerheden, voelt zich juist daarom minder afhankelijk van het gezin en is verontwaardigd dat hij niet onmiddellijk alle mogelijkheden en rechten van alle volwassenen krijgt. Let wel: ik kan deze houding best begrijpen. Wanneer je reeds de kinderen als volwassenen probeert te behandelen en het kind steeds weer duidelijk maakt dat het rechten heeft, ja, dit kind zoveel mogelijk ook steeds weer zijn zin geeft, is het alleen maar logisch dat het kind zichzelf gaat beschouwen als belangrijker dan zijn ouders.

Het gevolg was een groot deel van de jeugd met opvattingen die hen er toe brengen steeds meer eisen te stellen aan de maatschappij en hun ouders, ook wanneer deze in een eerlijk bezien van mogelijkheden en omstandigheden niet bepaald redelijk genoemd kunnen worden. Aan de andere kant is het aan het voorgaande ook te danken dat er steeds meer jongeren blijken te komen die bereid zijn erkende fouten van gemeenschap en mensheid zelf, onmiddellijk aan te pakken zelfs indien zij daarvoor grote offers moeten brengen.

Opvallend is dat jongeren nog evenveel kletsen als hun ouders vroeger, maar daarbij veel minder geduld hebben voor het saaie overleg dat in het verleden gebruikelijk was. Misschien kan ik dit het beste zo uitdrukken: In een nog niet zo ver verwijderd verleden loste men problemen op parlementaire wijze in onderling overleg op en bewandelde men daarbij de hiërarchieke wegen. Tegenwoordig constateert men een foute toestand en wacht niet af of anderen daarover lang willen praten of de zaak doodzwijgen, men vraagt niet wie in feite verantwoordelijk is voor dergelijke zaken, maar gaat er eenvoudig tegenaan. Hoe meer men dergelijke jongeren zegt dat zij hun gemak een beetje moeten houden, hoe harder zij gaan schreeuwen. Dult men hun opstandigheid, dan maakt die echter al snel plaats voor een ander streven, dat even luidruchtig beleden wordt. Opgemerkt moet worden, dat het optreden van de jongeren in vele gevallen geheel juist is, wanneer men hun optreden en het probleem vanuit hun standpunt beziet. Er zijn nu eenmaal situaties en ontwikkelingen in de wereld te constateren die krankzinnig lijken. Er zijn benaderingen van problemen die niets meer te maken schijnen te hebben met de idealen die men beweert te verdedigen.

Een goed voorbeeld vormt de abortuskwestie die zozeer in het nieuws is. In de eerste plaats lijkt mij in een democratische maatschappij eenieder het recht te hebben ook op dit gebied zijn eigen beslissingen te nemen. De mogelijkheden daartoe behoeft de maatschappij niet te financieren, maar zij heeft m.i. in een democratie geen recht deze middelen te onderdrukken, wanneer deze op kosten en door het streven van groepen in die gemeenschap tot stand komen. Verder lijkt mij dat men - zelfs indien men een parlementaire betutteling wil aanvaarden die m.i. te ver ingrijpt in de privésfeer van de mens - eisen mag dat de parlementariërs zo snel en duidelijk mogelijk zeggen wat zij dan wel willen. Is men er tegen, dan moet men dit duidelijk laten blijken en uitdrukken in wetsvoorstellen. Is men ervoor, dan dient men eveneens duidelijk, zonder voorbehoud en met alle dienstige middelen tot wetsvoorstellen toe, daarvan blijkt te geven. Zeker heeft men niet het recht om, zoals op het ogenblik gebeurt, gelijktijdig ja en nee te zeggen en verder aan de zaak zo weinig mogelijk te doen.

Doet men dit, dan heeft men weinig redenen om zich er druk over te maken, wanneer een minister van justitie onder druk van bepaalde groepen, besluit tot vervolging in bepaalde gevallen over te gaan. Uiteindelijk is dit een regeringsmethode van de oude stijl: waar je zelf geen beslissing durft nemen, grijp je in middels leger of politie en laat ten hoogste een rechter uitmaken wat nu wel en wat niet aanvaardbaar dient te zijn. Politici leven deels nog in die oude tijd en zijn bereid voor pressie opzij te gaan onder het mom, dat zij een politiek evenwicht moeten handhaven, terwijl het winnen van zoveel mogelijk stemmen belangrijker is dan een getrouwelijk ten uitvoer brengen van partijprogramma en het vervullen van beloften aan kiezers die reeds gekozen hebben. De oude stijl in deze betekent: wij zullen proberen zoveel mogelijk mensen achter ons te krijgen, zelfs indien dit betekent dat wij een geheel andere weg zullen moeten gaan volgen. Slechts weinigen zijn bereid uit te gaan van het ideaal dat zij verkondigen onder het motto: Op weg naar het doel is voor mij belangrijker. Ik zal dan wel zien wie er met me mee wil lopen. Verwonder u dus niet, wanneer op een gegeven ogenblik een rechter moet gaan beslissen over een zaak die feitelijk geheel in handen van een wetgevende vergadering dient te zijn, wat kolder is. Voor de ouderen was deze wijze van reageren gebruikelijker dan voor de jongeren van nu. In het verleden ging men wanneer men met een probleem zat, graag naar de pastoor, de dominee enz. en volgde de gegeven raad dan op, schoof de verantwoordelijkheid op deze heren af door voor 3/4 te doen wat werd gezegd en over het 1/4 eigen vrijheid van handelen dat men voor zich nam, niet verder te spreken.

Gezag is in deze tijd minder belangrijk. Velen stellen eerder: Ik vind dit juist dus moet eenieder dit juist vinden, ik moet dit in ieder geval ten koste van alles doorzetten. Willen anderen hier

over praten? Best, maar dan moeten zij ons ondertussen wel onze gang laten gaan. Deze laatste houding treffen wij steeds meer aan bij de jeugd. De jongeren verwachten dat de ouderen daarop zullen reageren. Want die ouderen zijn deel van de maatschappij en vele jongeren kunnen zich eigenlijk niet voorstellen, dat je eerlijk kunt zijn en toch, wanneer er iets fout gaat in die maatschappij, niet onmiddellijk in wilt grijpen, maar eerder tot eenieder zegt: juist is het mogelijk niet, maar laat ons toch heel voorzichtig zijn voor wij er wat aan gaan doen. Een fout moet hersteld of opgeruimd worden, zo denken de meeste jongeren. Begrijpelijk, want de jeugd is altijd doortastender en meer overtuigd van eigen gelijk geweest dan de ouderen. Ook in mijn tijd was dit zo. Verder dient men steeds te beseffen, dat jongeren veel meer in zwart-wit termen denken dan ouderen, die eerder de wereld zien in reeksen van grijs tinten.

Wat ons tot de ouderen brengt en hun mogelijke wijsheid. Wat is de wijsheid van de ouderen vaak? Een langzaamaan dan breekt het lijntje niet. Geduld, begrip voor de dingen. En heel vaak bezitten juist die ouderen een zo gevarieerd en omvattend begrip voor alles wat er in de wereld bestaat, dat het hen moeilijk valt een keuze voor actie te doen. Voorbeeld: de oudere heeft waarschijnlijk wel begrip voor de behoefte aan zelfstandigheid van de dienstplichtige soldaten. Maar hij heeft daarnaast ook begrip voor de noodzaak van strenge discipline in het leger. Een leger is er volgens hem nu eenmaal vooral om als leger te kunnen functioneren en heeft daarom die strenge regels van node. De jongeren waarvoor men wel begrip heeft, moeten het dan volgens de ouderen maar wat langzamer aandoen en begrijpen dat zij de discipline met alle schijnbaar kleinzielige regels moeten aanvaarden. Voor de oudere is dit een juist inzicht dat met alle factoren rekening houdt vanuit zijn standpunt. Maar de jongere op zijn beurt zegt: indien overal op de wereld inspraak wordt geëist, zelfs in bedrijven, omdat eenieder in een democratie het zijne dient te zeggen en zijn belangen mag verdedigen, zie ik niet in waarom deze rechten mij ontnomen moeten worden, alleen maar omdat ik in een leger dien en dit nog niet eens op mijn eigen verlangen. Wie zal zeggen dat dit standpunt van de jongeren verkeerd is, terwijl overal de mensen wordt voorgehouden dat de wereld eerst goed kan worden wanneer iedereen meedenkt en bewust meewerkt?

Ook op meer geestelijk terrein zijn het vooral de ouderen, die steeds weer teruggrijpen naar de traditie: of dit nu een kerkelijke, filosofische of politieke is, maakt hen kennelijk weinig uit. Spreek maar eens met een oudere socialist of communist. Deze beroept zich op een systeem dat voor hem onaantastbaar is. Je moet niet zelf denken, maar dient te aanvaarden dat iets waar is, omdat Marx het heeft geschreven, Engels het heeft bevestigd en Lenin het heeft gesproken. Heeft een jongere kritiek op de stellingen of komt hij zelfs aandragen met uitspraken van bv. Mao, dan heeft hij voor deze mensen afgedaan. Zij blijven bij het oude gezag, genoemde namen zijn voor hen a.h.w. heiligen waaraan men zich vastklampt, wier uitspraken men in de plaats stelt van een zelfstandig denken.

De jongere die dergelijke stellingen achterhaald noemt, wordt op dezelfde meewarige wijze behandeld als een jongere die bij een geestelijke komt en beweert dat bepaalde kerkelijke instellingen of dogma's onjuist zijn. De oudere zal een dergelijke, vaak eerlijk gemeente vraag of opmerking als brutaliteit beschouwen indien men niet onmiddellijk met zijn dogmatische antwoorden daarop genoeg wil nemen. Want dat is een aantasting van het gezag. Wanneer je die dingen volgens hen kritisch wilt gaan bezien, is er geen gezag meer waaraan je je vast kunt klampen en komt de gehele wereldbeschouwing op losse schroeven te staan. En wat dan? Ook zo ontstaat het conflict en komt de oudere er bewust of onbewust toe zich terug te trekken van de jeugd en hetgeen haar beweegt. Wat volgens mij niet pleit voor wijsheid.

Vraag: De oudere wordt dus alleen als conservatief afgeschilderd?

Antwoord: Neen, maar wel als gehecht aan hetgeen hij geworden is. Wanneer wij zoeken naar hetgeen de ouderen beweegt, zo is het duidelijk, dat elke oudere een ontwikkeling heeft doorgemaakt. Mogelijk is hij begonnen in een tijd dat een man 16 uur per dag werkte voor een loontje, dat de meeste kinderen die schoolgaan als te weinig voor zakgeld beschouwen. De oudere heeft gezien hoe de sociale structuur veranderde, heeft het gehele volk in inhoud en gebruiken zien veranderen. Hij heeft begrip voor het feit dat alle veranderingen tijd nodig hebben. Alleen de oudere die niet rijp geworden is, denkt vaak als de jeugd aan onmiddellijke

veranderingen. Neem mij niet kwalijk dat ik dit zo formuleer. Het klinkt u mogelijk denigrerender dan het in feite is.

Wanneer je namelijk alleen van vandaag uitgaat, heeft vandaag zijn eigen kwalen en problemen die een onmiddellijke en eigen oplossing vergen. Voor de jeugd geldt dit in vele gevallen. Een oudere die nog steeds zo denkt verloochent daarmee echter alles, wat hij reeds beleefd heeft en alles, wat hij in de loop van zijn leven geweest is. Een dergelijke houding is meer begrijpelijk wanneer wij bv. met een scheppend kunstenaar te doen hebben, daar voor deze elk nieuw werk in feite een totale persoonlijke vernieuwing betekent, een geheel opnieuw beginnen. Maar de mens die langzaam maar zeker zijn weg in de maatschappij gezocht heeft, heeft daardoor een eigen stoffelijke en geestelijke inhoud verworven. Vooral deze geestelijke inhoud speelt in het gedrag en de reacties een veel grotere rol dan men mogelijk zou veronderstellen. De geestelijke inhoud van ouderen omvat ervaringen. Men heeft vele dingen meegemaakt, vele teleurstellingen gekend, maar ook veel goeds gezien. Men heeft veel verloren, maar toch ook weer veel gewonnen. Je ziet het gehele leven dan als een evenwicht en beseft dat het eigen streven in het geheel weinig bepalend en zinvol is, maar alleen dient om eigen ik en streven voor het ik-besef waar te maken. De meer bewuste oudere gelooft ook niet meer in de waarheid en waardigheid van voormannen als een bewezen feit. Hij gelooft er soms nog in, maar dan meer als een persoonlijke noodzaak dan als een feit.

Op dezelfde wijze beseft men vaak dat je wel elk geestelijk systeem kunt volgen, maar dat de weg die je volgt, de ritus die je regelmatig beleeft, niet voor een ander zinvol zal zijn. Het geheel is een persoonlijk beleven en heeft voor het ik een persoonlijke betekenis verworven, die voor anderen mogelijk niet zo bestaan kan. De ritus zelf is dan geen happening meer waarbij geestelijke krachten worden gewekt, maar eerder een wekken van herinnering waardoor men zich weer bewust wordt van eigen geestelijke inhoud. Mogelijk kun je het verschil het beste begrijpen wanneer ik tracht die te belichten aan de hand van twee bewegingen, die beide in oorsprong christelijk zijn.

Neem de Jezus People. Zeker, zij doen aan prediking. Jezus is de bron van enthousiasme, Jezus is alles. Maar dan niet in georganiseerde zin. Jezus is iets wat je overkomt, iets wat je beleeft. Al het andere komt daar spontaan uit voort. Dat er bepaalde regels en vormen bestaan neemt men op de koop toe omdat dit voor elke groep noodzakelijk schijnt te zijn maar men maakt zich daarover niet druk. De Jezus People zijn eigenlijk een soort door Jezus bezeten padvinderij, wanneer je het op de keper beschouwt. Stel daar tegenover nu eens de Jehova getuigen. Ook zij hebben een geloof, dat echter niet voornamelijk op de beleving wordt opgebouwd. Hun geloof berust op de bijbel, de uitleg van die bijbel en het uit het hoofd leren van allerhande Bijbeluitleggingen. Zoals zij ook de argumenten waarmee zij hun geloof moeten verkonden en verdedigen uit het hoofd leren. Kortom, er is sprake van een gesystematiseerd uiten en mogelijk soms ook beleven van een geloof dat echter berust op uiterlijkheden.

Beide groepen geven aan hun geloof evenveel tijd en persoonlijke inzet. Redelijk bezien zijn de verschillen niet zo groot. Maar hoe groot is het werkelijke verschil tussen die beiden? Kijk dan eens goed naar de bijeenkomsten van beide groepen. Bij de Jehova's vind je een meerderheid van oudere mensen. Bij de Jezus People zie je echter maar zeer weinig ouderen. Kennelijk is in deze beide geloofsvormen niet alleen sprake van een vorm, maar ook van een generatieverschil. Waarom? De jeugd van vandaag wil doorstoten naar een innerlijke werkelijkheid. Er is een behoefte om te geloven, te denken, te beleven. Maar het moet niet alleen maar iets zijn wat gepredikt wordt zonder meer. De jeugd heeft geen behoefte aan een gehoorzaamheid alleen, waarvoor het loon dan later wel in een hiernamaals komt. De jeugd heeft vooral behoefte aan een innerlijke intensiteit, een innerlijke werkelijkheid, die je ook op dit ogenblik kunt beleven. Zij wil vandaag beleven, vandaag beseffen en niet slaafs een ander volgen in de hoop dat het later dan eens zo zal zijn als die ander gezegd heeft. De jeugd komt daardoor vaak voor grote geestelijke conflicten te staan. De jongeren van heden maken zich vaak druk over allerhande theologische en esoterische vraagstukken en gaan die met meer realisme te lijf dan de ouderen ooit gedaan hebben in de laatste eeuwen. De oudere ziet zijn problemen wel, maar past daarop dan het systeem toe en doet alsof het daarmee van de baan is.

De jongere wil het probleem oplossen op een wijze die past bij het eigen wezen. Voor de jongere geldt ook hier: niet het systeem, maar ik. Niet het klakkeloos geloof, maar mijn beleving ervan. Dit vormt ook een verklaring voor een groot aantal pillenslikkers en drugsgebruikers onder de jongeren. Velen menen hiermee een sleutel gevonden te hebben tot hun innerlijke wereld. Zij beleven dankzij die middelen iets waardoor zij menen te kunnen stellen: zo beleef ik werkelijk iets waarover anderen alleen maar staan te kletsen. Zij vergeten daarbij dat zij in feite iets forceren en zo niet werkelijk tot de beleefde wereld zelf toegang kunnen hebben of daartoe wezenlijk kunnen behoren. Zij beseffen niet dat zij verslaafd zullen worden aan deze sleutel tot een ander beleven, maar gelijktijdig daar steeds meer afhankelijk van zullen worden, zelfs voor hun besef van de menselijke wereld waarvan zij deel zijn. Gelukkig beseffen velen dat er andere wegen moeten bestaan.

Transcendentale meditatie is er één van. Het zijn wegen, waardoor je zelf je innerlijk leert ontsluiten om zo eerst met hulp, later zonder enige bijstand van anderen, naar eigen believen bepaalde geestelijke niveaus in je innerlijk te kunnen beleven, tot deze innerlijke werelden even concreet en werkelijk voor je worden, dat je er mee leven kunt en het beheersen kunt. De werkelijkheid van deze werelden, die voor anderen mogelijk fantasie heten, zijn dan even werkelijk als de belevingen zijn van iemand die lsd heeft gebruikt en een goede trip maakt. De ouderen zijn wat bang voor het betreden van een geheel nieuwe wereld en velen van hen zijn dan ook tevreden met het beleven van enkele emoties. Daarbij zeggen zij zichzelf: wanneer die emoties er nu maar zijn, komt de rest wel vanzelf. Wat niet geheel onjuist is. De jongere wil niet spreken van het licht. Hij wil de power voelen, het licht zelf zien. Hij wil doordringen in zichzelf, zijn eigen lichtende werelden leren kennen en desnoods met een slechte trip de angsten van duistere werelden beleven. Hij wil ervaren, wil beleven. De jongere wil niet anderen horen zeggen dat hij deel is van de gehele wereld maar wil zichzelf opgelost gevoelen in het Al tot hij alleen nog maar leeft in wat er is en een ogenblik lang niet meer als bewust ik bestaat.

Zeker, daarbij spelen drugs soms een rol, zo goed als het volgen van allerhande systemen. De jongere wil grenzen overschrijden, ook die grenzen die door ouderen worden erkend als iets, wat langzaamaan naderbij komt, zodat de grens wel eens gepasseerd zal worden in een toekomst, mogelijk na de dood. Ouderen "reizen" zoals iemand die in een trein stapt en zich dan laat rijden met de zekerheid dat men op een gegeven ogenblik aan een grensstation zal komen en de gekozen grens inderdaad zal overschrijden. Geestelijk gezien doet het verschil tussen oud en jong vaak denken aan het verschil tussen treinverkeer en luchtverkeer: de één wil ineens de normale wereld verlaten en geen beleven of besef van grenzen tot het doel bereikt is, de ander sukkelt langs een reeds bekende weg, controleert de namen van alle stationnetjes onderweg in de zekerheid, dat eens de grens overschreden wordt, het doel bereikt zal worden. Beiden hebben gelijk. Beiden bereiken hun doel. De ouderen nemen daarbij veel minder risico dan de jongeren, dat is waar. Hierbij spreekt eigen ervaring en aard een rol.

Ervaringen spelen bij een dergelijke keuze natuurlijk ook een rol. Iemand die ouder is, heeft wel geleerd de ervaringen van het leven niet te zeer te idealiseren. Hij heeft het bestaan meer leren zien in vaste verhoudingen van bezit, rechten en plichten. De jongeren van heden kennen deze begrippen, mogelijk door tekort aan werkelijke ervaringen, veel minder duidelijk. Daarom willen zij beleven, ondergaan, doorzetten, waar de oudere, steunend op zijn ervaringen, een gematigder benadering kiest. Voor hem is de innerlijke zekerheid dat er eens een antwoord zal zijn vaak voldoende, zodat hij zich niet zo sterk gedwongen voelt snel te beleven, snel door te dringen tot de innerlijke werkelijkheid, snel te bereiken en zichzelf vooral op korte termijn waar te maken. Jongeren zijn extreem in hun benadering van het leven omdat zij haast hebben. Dit blijkt zowel in hun wijze van beleven als in hun benadering van de gemeenschap, hun neiging tot geweld, hun beleving van de seksualiteit, als in hun honger naar vreemde landen en nieuwe mogelijkheden. De jongeren overwegen vaak niet lang, maar doen eenvoudig. De oudere zegt dan bedenkelijk: maar ben je daar wel helemaal zeker van of: daaraan zijn gevaren verbonden. De wijsheid van de oudere is mogelijk vooral het besef van gevaren, terwijl de wijsheid van de jongeren voornamelijk schuil lijkt te gaan in het besef dat gevaren bestaan om overwonnen te worden. Mogelijk is dit het juiste ogenblik om duidelijk te maken wat volgens mij het verschil is tussen wijsheid en ouderdom.

Laat mij dit zo stellen: Wijsheid is een inzicht in de werkelijkheid gepaard gaande met begrip voor die werkelijkheid. Deze wijsheid verkrijgt je inderdaad door vele ervaringen maar alleen wanneer je niet je blind blijft staren op die ervaringen. Want dan is het gevaar groot, dat je alleen jezelf ziet en mogelijk jezelf en je eigen handel en denkwijze meent te mogen nemen als maatstaf voor de gehele wereld. Een oudere die zijn eigen gedrag en ervaringsinhoud ziet als maatstaf voor de wereld is niet wijs. De oudere echter, die beseft dat de maatstaf die hij voor zichzelf gevonden heeft, wel zijn eigen gedrag moet bepalen, maar dat hij daarnaast vooral alles moet leren begrijpen wat er rond hem bestaat en dit moet verwerken, is wijs. Hij zal dan, nog steeds levende en uitgaande van zijn eigen maatstaven voor zich, bewust op die gehele wereld met al haar verschillende waarden en normen kunnen reageren.

Ouderen hebben vaak wijsheid. Denk niet dat het zo vreemd is wanneer de wijsheid van ouderen soms overschat wordt door jongeren. Want wanneer een kind jong is, kennen de ouderen immers oplossingen voor een probleem die het kind nog niet kent, beheersen zaken, die het kind nog duister zijn. Zoals de ouderen gevaren zien op een ogenblik, dat het kind deze nog niet kan beseffen en vinden mogelijkheden en wegen, waar die voor het kinderlijke denken niet bestaan. In deze situatie is de oudere dus inderdaad voor het kind de autoriteit, de wijzere. Onbewust wordt deze houding tegenover het kind voortgezet wanneer daartoe geen reden meer bestaat. Ouders houden deze niet meer gerechtvaardigde houding van meerwaardigheid soms een leven lang vol. Toch klinkt het anderen vreemd in de oren, wanneer zij een oude heer van 92 tegen zijn zoon van 71 horen zeggen: Snotjongen, gebruik je verstand. Wat heeft je vader je gezegd? En dit komt meer voor dan u mogelijk denkt. Ik wil hiermee maar duidelijk maken, dat tijdens het groeiproces van de kinderen vaak een conditionering in de richting van een zich onfeilbaar voelen afspeelt bij de ouders.

De ouders gaan er bovendien vaak van uit dat hun kinderen het beter moeten hebben dan zichzelf het ooit hadden, dat alle gevaren die de ouders kennen van het pad van de kinderen verwijderd moeten worden. Wat betekent dat de eigen ervaringsscala van het kind vele mogelijke waarden zal ontberen omdat de ouders het kind met hun goede bedoelingen de kans tot ervaren ontnomen hebben. Het maakt ook duidelijk waarom jongeren zo vaak ontevreden zijn: Zij hebben altijd door anderen hun problemen op zien lossen en hadden weinig of geen ervaringen met de hardheid van de wereld. Nu, opeens, wordt van het kind verwacht dat het wel zelf die hardheid van de wereld kan overwinnen.

Dan heet het opeens: dat doe je zelf maar want je bent nu een grote jongen of: Je bent nu een grote meid, dus moet je zelf maar weten wat je doen of laten wilt. Waarmee zij in een harde wereld worden gesteld, terwijl hen alle ervaring ontbreekt die zij nodig hebben, omdat men hen "beschermd" tegen allerhande belevingen die het kind juist hadden kunnen voorbereiden op de werkelijkheid van de volwassen wereld. Als vanzelf zal die jeugd dan ontevreden zijn. Want zij heeft een wereld verwacht waarin alle problemen voor hen zouden worden opgelost, zoals de ouders het eens deden, waarin alle wensen kunnen worden doorgezet als je maar genoeg blijft dwingen en waarin grootheid bereikt kan worden op dezelfde wijze waarop een schooljongen zich laat gelden op de speelplaats. Maar de wereld laat zich niet zo gemakkelijk manipuleren als eens de ouders en de wereld is minder bereid zijn rust te kopen, maar slaat terug.

Bovendien: een kind dat geïntrigeerd heeft om zijn zin door te zetten, zal al snel begrijpen dat er in die volwassen wereld mensen zijn die het op dezelfde of vergelijkbare wijze willen manipuleren. Zij beseffen dit, maar weten niet hoe zij zich daartegen zouden moeten weren. De jongere voelt heel goed wat de stemmenwerfers voor ogen staat, wanneer zij met allerhande beloften komen. Mogelijk vliegt de jongere er even in, maar dan voelt hij zich genomen en komt in verweer tegen die gehele wereld, die even oneerlijk en onbetrouwbaar is, als hijzelf tegenover zijn ouders was, al wisten die goede zielen dat niet.

Daar sta je dan. Van kind ben je opeens jongere geworden, midden in een wereld die je je zin niet wil geven en die je ook niet kunt bewegen om je toch je zin te geven daar je niet voldoende ervaring hebt. Je doet dingen zonder de consequenties daarvan te zien. Want de consequenties van je fouten werden tot nu toe steeds door anderen voor je opgevangen. Nu sta je opeens in

de maatschappij en zou opeens ook alle consequenties van je eigen daden moeten dragen? Dat is onaanvaardbaar. Je voelt dat je er recht op hebt dat een ander de gevolgen opvangt. Het is begrijpelijk dat jongeren dan gaan zeggen bv.: Wij hebben allen recht op een inkomen, of wij nu werken of niet. Zijn wij deel van die maatschappij of niet? Ik ben er toch? Daardoor heb ik dan ook het recht om goed te leven. Is dat nu zo dwaas? Volgens mij niet. Want zij hebben nooit anders geleerd en zeker niet geleerd wat het goede van het leven je ooit kosten kan.

Er zijn mensen, die gebruik willen maken van de onvrede van die jongeren. Zij beweren: er is een oplossing voor al dat onrecht. Wij moeten de maatschappij eenvoudig kraken, alles eenvoudig dwingen onze wil te doen en alles wat dit niet doet vernietigen. In de ogen van vele van die jongeren klinkt zoiets niet onredelijk, al vragen zij natuurlijk wel wat zij moeten doen en waarom. De redenen die men hen geeft zijn op zich geheel valide. Want er is nu eenmaal veel in de maatschappij dat inderdaad dient te veranderen. Wanneer je dan tot die jongeren zegt: wanneer je dat alleen maar eist luistert men toch niet, dus blaas maar een huis op, of overval een bank, maak er terreur van, dan zullen die jongeren denken: Natuurlijk, dat is de oplossing. Wanneer ik vroeger maar lang genoeg bleef stampen en schreeuwen kreeg ik ook mijn zin, dus dat is de oplossing. Bovendien geven degenen die daarvan uiteindelijk profiteren, een mooie naam en een reeks mooie beginselen mee. De jongeren zijn dan opeens actieve anarchisten die voor anderen de kastanjes uit het vuur mogen halen.

De jongeren menen het vaak goed. Zij menen inderdaad dat zij iets werkelijk goed doen. Zij hebben hetzelfde edele gevoel van nuttige zelfopoffering dat menige jonge soldaat kent die zich opoffert om zijn vaderland te verdedigen - in eigen ogen - terwijl hij in feite alleen maar bijdraagt aan 'n hogere opbrengst voor een wapenfabriek. Want zo is het nu eenmaal, ook vaak binnen het kader van de algemeen aanvaarde maatschappij. Maar dit is niet door de voormannen georganiseerd in de gemeenschap. Dus staan de ouderen er bij, kijken toe en vragen zich af - terwijl zij de wijze hoofden schudden - hoe kinderen er toch toe kunnen komen om terreurdaden te begaan. Ook u schudt nu de hoofden en moppert: Ja, maar wat kun je daar nu aan doen? Ik zal trachten om een antwoord te geven, waardoor u duidelijk kan worden hoe je althans vele van de problemen met jongeren en vele generatietegenstellingen kunt oplossen.

Wanneer bijvoorbeeld de wijsheid van de ouderen eens wat minder theoretisch werd, zou dit al veel helpen. De ouderen zouden ook moeten leren, dat je een gegeven belofte waar moet maken met alle middelen die tot je beschikking staan, ofwel haar niet moet geven. Wanneer de ouderen eens zouden leren, dat, zo je een fout maakt, het ook belangrijk is die toe te geven. Niet dat zo je waarde en belangrijkheid wordt aangetast, maar je bewijst integendeel, dat je integer bent.

Ouderen zouden om te leren dat zij mensen zijn waar je wel degelijk mee kunt praten, eens moeten leren meer en ernstiger te luisteren naar de argumenten van anderen, bewust op die anderen en hun argumenten reagerende en niet alleen eigen stellingen vanuit eigen hoogte herhalende. Ik geloof, dat wanneer de ouderen zo handelden, de jongeren meer tevreden zouden zijn. Het is niet zo moeilijk om als oudere voor progressief door te gaan. Voor heel wat mensen is een afwijkend woordgebruik en wat excentrieke kleding reeds genoeg, vooral wanneer men luidkeels allerhande modebegrippen aanhangt. Dan ben je in, je hoort erbij, je voelt je mogelijk jong. Gelijktijdig maak je je echter zonder het te beseffen onsterfelijk belachelijk, omdat je niet volledig waar kunt maken dat je jong en modern bent. Want als oudere blijf je steeds gebonden aan het leven dat reeds achter je ligt. Een mens die zijn verleden verloochent, maakt zich bespottelijk en is ergens niet geheel eerlijk meer. Eerlijkheid van de ouderen, een bewust zeggen wat je wilt en wat je doet, zou volgens mij een heel belangrijke factor zijn, wanneer men als oudere en wijzere de jongeren duidelijk wil maken waar het eigenlijk om gaat in het leven.

Ik meen dat de ontevredenheid van de jongeren voor een heel groot deel steeds weer gevoed wordt door de huichelarij die voor de ouderen een bijna onvermijdelijk iets is geworden: oneerlijkheid als een soort morele kascheque die vermijdt dat je ooit eerlijk in je blootje komt te staan. De ouderen hanteren een begrip van moraliteit dat niets meer met werkelijk zedelijk besef te maken heeft, maar alleen met uiterlijkheden. Voor velen geldt nog steeds dat je naar buiten toe iets moet schijnen en dat dit voornamer is dan iets eerlijk en geheel te zijn.

Ik meen, dat de oplossing van een groot deel van ons hutspotprobleem gelegen is in een verandering bij de ouderen, zodat eenieder alles wat hij innerlijk is en wil, ook eerlijk uiterlijk toont. Wanneer iemand als oudere de jongeren werkelijk iets te zeggen meent te hebben, dan moet hij zich allereerst tonen zoals hij werkelijk is, met eigen waarden, inhoud en betekenis. Hij mag niet de pretentie koesteren zich voor te kunnen doen als een van de jongeren, niet ook met de huichelarij, de vertekende wijsheid, die leuzen worden, waarachter geheel andere denkbeelden verborgen gaan. Indien ouderen werkelijk wijs willen zijn, wanneer zij waarlijk contact willen maken met de jongeren, dan moeten zij gewoon beginnen met zichzelf te zijn. Wanneer iemand de moed heeft zichzelf te zijn, dan kan hij zijn wereld ook aanvaarden en zelfs begrijpen. Dan bezit hij een wijsheid die voor anderen belangrijk is. Maar dat betekent ook een besef van het onvermijdelijke, van hetgeen je nu bent.

Dan kun je de onzekerheid en de ontevredenheid van vele jongeren ook wegnemen. De jongeren hebben nog weinig ervaring, zij kunnen zich niet aanpassen, hun inzichten zijn nog te zeer op extremen toegespitst. De ouderen moeten eerlijk worden. Dan zullen zij zien dat de jongeren heus niet de hele wereld in elkaar willen trappen. De jongeren kennen niet slechts verachting voor ouderen. Integendeel. Zij hebben maar al te vaak behoefte aan iemand met wat meer ervaring, die naast hen wil staan. Maar dan moet het wel een eerlijk iemand zijn, iemand waarop je werkelijk kunt rekenen. Iemand die, wanneer hij zegt achter je te staan, dat inderdaad zal doen, ongeacht de consequenties die dit voor hem kan hebben. Iemand die durft te zeggen: daar ben ik het niet mee eens en dan ook geen compromis meer tracht te bereiken.

Zo kun je een groot deel van de ontevredenheid van de jeugd wegnemen. Wat meer is, ik meen dat je zo ook een groot deel van de jeugdmisdadigheid kunt wegnemen. Want ik heb zo het gevoel, dat heel veel jongeren die in criminele handelingen verwickeld geraken, in feite eerder proberen zo wraak te nemen op een wereld die niet naar hen luistert, die hen bedriegt, oneerlijk is, een wereld waarop je niet kunt rekenen. Ik denk dat zelfs de criminaliteit sterk af zou nemen wanneer men zou kunnen komen tot een eerlijke maatschappij. En de ouderen zouden daarnaast ook nog moeten leren, dat het er niet om gaat wie een bepaalde gedachte uitspreekt, maar de vraag is wat die gedachte betekent. De mensen zullen dan gaan beseffen dat leeftijd geen verschil maakt waar innerlijk ervaring of redelijk verstand een rol spelen. De ouderen zouden dan ook werkelijk wijs zijn. Want de wijsheid van de ouderen is het erfdeel van de jeugd. Maar heel vaak is ook de dwaasheid van diezelfde ouderen - ook al noemen zij die wijsheid - de last die de jeugd op de schouders wordt gelegd; een zware last die de jeugd niet gaarne draagt.

Jong of oud: vlucht niet te veel weg voor de werkelijkheid. Denk niet dat je alles zult kunnen bereiken wanneer je je middels geloof, school of meditatie geheel los weet te maken van die wereld. Want je moet in en met die wereld leven. Denk niet dat je je in eigen hoogheid terug kunt trekken om als arbiter neer te schouwen op het gekrioel van al die zwakzinnige mensen op aarde want je bent er zelf ook een. Zeker als je zo denkt. Je bent deel van een geheel, of je nu oud bent of jong. Indien je eerlijk bent en al wat er in je leeft tracht te delen met medemensen, zonder hen te dwingen je ook geheel te aanvaarden, dan zul je ontdekken dat in het leven de conflicten blijven bestaan, maar dat zelfs in de meest heftige conflicten een wederzijds respect een band gaat vormen die sterker is dan de geschillen.

Heb eerbied voor elkaar. Dan eerst wordt bereikt wat voor deze democratische maatschappij toch het meest belangrijke zou moeten zijn: een grote reeks verschillende meningen in mensen die elkaar respecteren en daarom, ondanks alle geschillen, steeds weer tot een eerlijke samenwerking kunnen komen. Ditzelfde is ook een oplossing voor vele geestelijke conflicten en problemen. Want op deze wijze kun je zelfs een werkelijke oecumene bereiken. Politieke geschillen kunnen dan eveneens beter opgelost worden. Polarisatie e.d. heeft men dan niet meer nodig. Zoals het de oplossing zal zijn voor vele sociale problemen, omdat de mensen dan eindelijk weer zullen leven in een wereld waarop zij durven vertrouwen. De ontevredenheid van de jeugd, zowel als de mislukking van de wijsheid van de ouderen, ligt volgens mij in de onbetrouwbaarheid van de gemeenschap waarin men moet leven.

Hebt u commentaar?

Vraag: De oudere heeft toch veel meer ondervinding en kan dus betere adviezen geven aan de jeugd?

Antwoord: Is dat altijd waar? Indien het gaat om ervaringen die op zuiver menselijk of geestelijk niveau liggen kun je die wel overdragen aan de jongeren. Maar die zullen daarmee moeten leven en werken onder andere omstandigheden dan u ooit gedaan hebt. Gaat het om een bepaalde wijze iets te doen, dan zal de oudere meestal weinig of geen concrete raad kunnen geven aan de jongere, omdat de wereld zo snel verandert dat de oudere zonder het te beseffen, achterhaalde principes en methoden zou willen doorgeven. Geloof u dit niet? De tijd dat een auto een auto was en een vliegtuig eenvoudig een vliegtuig is allang voorbij. Wanneer u daarover een jongere iets wilt zeggen, zult u bemerken dat kleine jongetjes u elk merk, compleet met bouwjaar, geeft van elke auto die langskomt, terwijl u hoogstens wat verschillen in kleur ziet. Hier blijkt meestal de jongere met zijn kortere, maar intensere en bovendien in het heden liggende ervaring, de meerdere te zijn van de oudere met zijn veel langere ervaringsperiode, die niet meer in staat is het nieuwe zo snel, vanzelfsprekend en nuchter in zich op te nemen als de jongere. De tijd van leven betekent niet alles wanneer het gaat om ervaring. Indien een oudere zich beroepen wil op zijn menselijke ervaringen, dan heeft hij mogelijk gelijk. Zodra hij dit echter wil projecteren op de wereld waarin hij leeft, zal hij ook moeten beseffen dat daarin zoveel en zo snel verandert, dat jongeren op dit gebied zijn meerderen wel moeten zijn daar dit alles voor hen eenvoudig en vanzelfsprekend is.

Wat voor de oudere de eindfase van zijn ervaring is, zal op velerlei gebied voor een jongere alleen maar de basis zijn van waaruit deze zich verder gaat ontwikkelen. Wat betekent, dat de oudere met al zijn ervaringen lang niet altijd goede raad kan geven. De moeilijkheid hierbij is veelal, dat een oudere die op een bepaald gebied veel ervaring heeft en dus terecht als raadgever op kan treden op grond hiervan voor zich op elk terrein het recht eist als raadsman en arbiter tegenover jongeren op te kunnen treden. Wat onjuist is. De jeugd accepteert dat ook vaak niet en zal eigen ervaringen op gaan doen. Maar zij zal wel degelijk de raad van ouderen in acht nemen wanneer die raad maar hand en voet heeft. Wat betekent dat zij ergaarder en beleefder voor de jongeren moet zijn. Indien je jongeren echter duidelijk kunt maken dat je weet waarover je praat, dan zullen de jongeren luisteren, een deel van uw kennis aanvaarden en wat meer is, vaak een deel van uw conclusies nemen en die verbeteren, zodat zij op grond van uw ervaring dan resultaten bereiken die voor u nooit denkbaar waren. De jongere is niet doof voor hetgeen ouderen zeggen maar wil altijd wel graag eerst eens weten of het nu gezwam in de ruimte is dan wel echt. Daarom juist is 't belangrijk, zoals ik reeds betoogde, dat vooral de oudere steeds weer aan de wereld en de jongeren laat erkennen: ik ben oprecht, ik ben betrouwbaar en wat ik zeg is juist, geloof mij niet maar toets het zelf. Indien je op een dergelijke wijze een jongere hebt bewezen wie en wat je bent, dan zal hij zelfs bereid zijn u als een soort goeroe te aanvaarden, rekening gaan houden met alles wat u zegt en daarmee in zijn wereld gaan bouwen. Maar wanneer iemand altijd bedrogen is, duurt het wel even voor hij overtuigd is van de eerlijkheid en betrouwbaarheid van anderen. Daarom moet je wel geduld hebben ook.

Vraag: Waarom heeft het woord paternalisme een zo slechte roep gekregen? De zuivere betekenis is niet slecht.

Antwoord: Beschouwd als vaderlijkheid is het inderdaad gunstig, daar de vader te lasten van zijn kinderen draagt en hen gelijktijdig toch in staat probeert te stellen zelf steeds grotere lasten en verantwoordelijkheden te dragen. In het moderne woordgebruik en de praktijk betekent paternalisme echter: Ik heb gelijk, jij niet. Ik weet wat goed voor je is, jij niet, doe dus maar gehoorzaam wat vader zegt want anders krijg je voor je broek. Kortom: paternalisme betekent in deze dagen niets gunstigs meer. Wat te danken is aan een voortdurend grotere neiging tot betuttelen van allen door de enkelen, die verkeerdelijk van zichzelf menen te weten dat zij wijzen zijn.

En hiermee moet ik mijn bijdrage beëindigen. Ik dank u voor uw aandacht.

Goedenavond.

VECHT NIET OVER HETGEEN AL DAN NIET JUIST IS,
MAAR LEEF ALLES WAT JE JUIST ACHT.

Goedenavond, vrienden.

In dit tweede gedeelte zou ik u eigenlijk de kans moeten geven een onderwerp te stellen, maar daarvoor voel ik niet veel. Want dan weet ik het wel weer: Wij zijn altijd maar bezig met de wereld en wat er in die wereld allemaal gebeurt en hoe je zou kunnen zien wat er nog meer gaat gebeuren, terwijl je daarnaast natuurlijk weer wilt weten, hoe je wat eventueel hoopt te zien dan weer zou moeten beschouwen. Dat is mogelijk interessant. Maar aan de andere kant bestaat er geen algemene noemer, want elke mens leeft, denkt en doet zelf. Wat maar goed is ook.

Een mens die niet denkt is geen mens maar een robot, een namaak mens, iets dat dood is zonder het te beseffen. De geest heeft ook haar eigen structuren en kent ook haar eigen problemen daarbij uit de aard van de zaak. Maar daarvan schijnen mensen niet zo heel veel te begrijpen. Ik herinner mij, dat eens werd gezegd dat de Witte Broederschap een bepaalde reeks plannen had maar dat de ODV aan enkele daarvan geen medewerking wilde verlenen. Maar toen de reactie van de mensen. Er waren heel wat gedachten die je zou moeten vertalen met een "tut tut, stoute jongens, foei". Maar als geest mag je toch ook zelf denken, zo goed als de mens op aarde. Je bent jezelf. Je denkt zelf: Uitstekend. Maar dat betekent dan toch ook voor de geest, dat zij dat zelf moet doen? Het gehele geestelijke leven is ergens een wankel evenwicht tussen gedachten en krachten. Dat evenwicht kan alleen in stand gehouden worden wanneer je jezelf bent.

Kijk eens: een mens die zich door anderen laat drijven komt van zijn plaats, niet door groter of kleiner te worden, maar door naar een ander punt te vertrekken. Geestelijk gezien is dit zelfs voor een mens verkeerd: je bent door dit ingrijpen van de anderen niet meer in een perfect evenwicht, bent jezelf niet meer. Maar ja, op aarde gaat dat alles weer voorbij. In de geest ligt de zaak anders. Je gehele mogelijkheid tot leven, de wereldvoorstelling die je bezit, kortom, je ik berust op die evenwichten. Wanneer je het spel van de krachten rond een geestelijke persoonlijkheid bewust bezieet, ontdek je een wonderlijk mooi kleurenspeel. Maar een geest kan zich niet verplaatsen in de zin waarin een mens dit kan doen. Een geest kan groter of kleiner worden, maar zolang zij zichzelf op een bepaalde wijze beseft, blijft zij het brandpunt van diezelfde krachten.

Een geest die groter wordt zal meer van die krachten in zich opnemen en zo "meer beleven". Een geest die kleiner wordt, heeft minder kracht en beseft wat minder. Maar een geest die zichzelf niet meer is, doch gaat functioneren als verlengstuk van anderen, heeft geen enkele betekenis meer. Het spel van krachten waardoor het ik tot uiting kwam verandert; de mogelijkheid tot het uiten van een eigen ik houdt op tezamen met de mogelijkheid je wereld te beseffen, zoals je dit reeds deed. Een dergelijke geest heeft a.h.w. geen weerwoord meer voor andere krachten in de kosmos en zal zichzelf geheel opnieuw moeten gaan oriënteren. Een geest die zichzelf blijft en alleen meewerkt aan zaken die voor hem inderdaad duidelijk, juist en aanvaardbaar zijn, zal hierdoor meer kunnen beseffen van zich en anderen en zo meer krachten in zich op kunnen nemen. Daardoor wordt hij, zij, ook weer meer omvattend doordat met anderen meer mogelijk wordt en kunnen meer sferen beseft worden, van de hoogste tot de minst bewuste toe. Ongeacht het "foei" van de toehoorders is een dergelijke houding dus juist een bewijs, dat een geest die daarbij betrokken is, alleen in overeenstemming met eigen wil en besef, voortdurend in krachten toeneemt en een grotere stabiliteit vindt, die niet alleen voor het ik van betekenis is, maar ook in de kosmos waartoe die geest behoort van betekenis zal zijn.

De Orde heeft een eigen geestelijke structuur. Maar die is voortgekomen uit een geestelijk bewustzijn. Dat bewustzijn op zich dicteert je dan wel niet wat je wel of niet mag doen, zeker niet in een groep als de onze, maar stelt wel: volgens ons begrip van uiting is dit en dat juist of onjuist. De structuur van de Orde berust op een onderlinge harmonie tussen allen die erbij horen. Het is dus duidelijk dat ook gesteld wordt: gezien onze harmonie zullen onze uitingen alleen op

een bepaalde wijze plaats kunnen vinden. Voor mensen schijnt dit moeilijk te begrijpen te zijn. Zij stellen tenminste nogal eens gekke vragen. Zo vroeg iemand ons eens: Wanneer iemand het nu niet eens is met de besluiten van de Orde, wat doet die dan? Het antwoord luidde: dan zal hij in zo groot mogelijke harmonie met alle anderen als een waardig lid van de ODV zijn eigen weg gaan. Dat was kennelijk een moeilijk antwoord, want de reactie kwam neer op een: hoe kun je nu je eigen weg gaan als je bij een organisatie behoort? Maar de Orde der Verdraagzamen in de geest bestaat juist doordat eenieder voor zich zijn eigen verantwoordelijkheden moet aanvaarden en zijn eigen besluiten mag en kan nemen. De samenhang bestaat uit een wederkerige erkenning en samenwerking, die echter geheel vrij blijft van opgelegde taken of andere vormen van wederzijdse dwang.

Soms doet de menselijke reactie op ons bestaan mij denken aan een Clochemerle, een dorpsmentaliteit waarbij men zoekt naar datgene wat ergerniswekkend kan zijn. Indien u niet weet waarover ik het nu heb moet u het boekje maar eens lezen, daar dit een heerlijke weergave is van de bekrompenheid van de mensen in bepaald opzicht. Wanneer je op een dergelijke wijze het leven beziet ben je altijd aan het onbelangrijke gebonden. Doe je dit geestelijk dan is het nog erger: Begin je geestelijk af te wijzen wat in zich natuurlijk is, alleen omdat men het voor zich onaanvaardbaar acht, is samenwerking onmogelijk geworden. In de Orde wijs je niet af maar aanvaard je zover mogelijk, blijf je jezelf en probeer je veel met anderen tezamen te bereiken, zonder daarom hen of jezelf te willen veranderen. Om een voorbeeld te geven: Stel dat er bij ons iemand is die bij alles uitgaat van kaartsystemen terwijl een ander juist uitgaat van zijn intuïtie. Dan werpt de een de ander niet voor dat zijn conclusies uit een wanorde voortkomen of vanuit de ander, dat een systeemgebondenheid veel buiten beschouwing doet blijven. Zij zeggen eenvoudig: wij voegen onze resultaten samen, ongeacht hun bronnen en komen zo tezamen tot een meer omvattend begrijpen. In de wereld bij u zal hetzelfde ook wel kunnen gelden. De mensen zeggen immers dat twee meer kunnen weten dan één. Dit zal waar zijn wanneer beiden een verschillend punt van uitgang hebben en een gemeenschappelijk doel, terwijl men bereid is de kennis en mening van de ander als volwaardig te aanvaarden. Op aarde is het helaas meestal zo, dat er bij elke tweeheid wel één is die meent dat hij alles beter weet. Daarom gaat het bij menselijke samenwerkingen zo vaak verkeerd.

Bij ons geldt hetzelfde. Wanneer ik de hoogste geesten soms mag ontmoeten - wat wel eens gebeurt - dan zullen zij zeker niet alles willen wat ik wil. Ik stel echter niet dat ik dus anders moet gaan streven. Ik vraag mij alleen af, hoe ik mijn besef van alles wat in hen leeft en mijn besef en streven zoals het in mij leeft, tot zo groot mogelijke harmonie kan brengen, zonder aan een daarvan iets te veranderen. De vraag is dus: met welk deel van die wil valt mijn wil samen? Want daarin kan ik bewust, harmonisch en geheel meewerken. Op het ogenblik dat ik ga proberen een ander te kopiëren loopt de zaak niet meer. Als een redelijk actieve geest doe ik een hoop goed, al zeg ik het zelf. Maar als bv. een soort imitatie-Jezus zou ik waarschijnlijk een tamelijk onmogelijk en zeer kwetsbaar wezen worden, dat in zoveel contacten tekort zou gaan schieten, dat ik daardoor alle betekenis en mogelijkheid tot werken zou verliezen. Voor u geldt volgens mij iets dergelijks: Geestelijke bewustwording, geestelijke waarheid is voor een mens niet gelegen in een vorm, maar in een jezelf zijn en dan ook vanuit jezelf meewerken, waar dit voor jou maar mogelijk is.

Ik ga nu een paar dingen zeggen die mogelijk wat zweverig klinken, omdat dingen die geestelijk waar zijn, niet alleen redelijk bepaald kunnen worden. Wanneer je als geest leeft, heb je eigenschappen die bepalen wat je bent. Wat je ziet als wereld is afhankelijk van hetgeen er in het ik bestaat. Wat ik in een wereld niet kan zien, bestaat niet in mij. Wat ik niet kan aanvaarden, behoort tot een deel van mijzelf dat ik eveneens niet kan aanvaarden, zodat ik daarmee weinig kan doen. Op het ogenblik dat er iets is wat ik erken en wat zo voor mij in mijn wereld bestaat, zo kan ik daaraan mijn volle krachten en mijn gehele wezen geven. Dan is het niet noodzakelijk, het hoe en waarom van hetgeen ik doe te begrijpen. Belangrijk is het gevoel: dit is met mij verwant, hier kan ik leven, aanvoelen, hier kan ik werken, dit kan ik waarmaken. Waarom zouden wij ons dan nog om uiterlijke vormen bekommeren? Die is niet bepalend.

Wanneer je in een duistere sfeer komt kun je, of althans kan ik, nooit aanvaarden wat het wezen van die duistere sfeer is. Anders zou ik daarin immers leven. Maar in die sfeer zijn dingen die ik wel kan aanvaarden omdat zij op vergelijkbare wijze in mij bestaan. Door het aanvaarden van die punten – en deze alleen – in die duistere wereld kan ik dan een soort brug maken tussen mijn wereld en die andere wereld. Ik ben dan niet alleen kenbaar voor die duistere wereld, maar vorm er ook een soort begrip. Indien iemand in die duistere wereld dit erkent en dit begrip beschouwt als zo belangrijk dat hij of zij dit aanvaardt, dan is het mogelijk door deze aanvaarding die persoon deel te doen hebben aan meer van wat er in mij leeft. Hij of zij zal dan a.h.w. meteen in mijn lichtende wereld bestaan.

Verlossing, bewustwording, zijn maar woorden. Maar het zijn wel woorden die duidelijk maken dat je het goede, wat je in een ander erkent zowel als in jezelf, kunt gebruiken als een soort brug waardoor je tot het hogere kunt komen. Zelfs indien de ander in een lagere wereld is, zo zul je door dit contact meer leren bevatten en begrijpen. Je zult er a.h.w. hoger, beter van worden. Indien de ander in jouw zaken vindt die voor die ander belangrijk zijn, dan word je zelf rijker door het feit dat je deelt wat je hebt.

Bewustzijn en innerlijke kracht zijn vreemde zaken. Wanneer je zegt: ik ben mijzelf en ik bezit kracht die ik aan een ander geef, dan is de kracht in de ander, maar mijn kracht blijft gelijk, terwijl ik op de kracht in die ander een beroep kan doen. Ik heb dus tweemaal zoveel kracht door het wegschenken daarvan. Bewustzijn en kracht kun je aan een ander geven zonder daardoor zelf ook maar iets armer te worden. Integendeel: wanneer je bewustzijn aan een ander geeft krijg je iets van diens bewustzijn terug. Hoe meer kracht of bewustzijn je dus weggeeft, hoe rijker daaraan je eigenlijk wordt, mits het gaat om waarden die je ook kunt erkennen als deel van jezelf. Wonderlijk. In onze wereld wordt het lichter naarmate wij meer licht aan anderen weten te geven. Wij worden bewuster, naarmate wij ons bewustzijn met meer anderen weten te delen. Wij worden vrijer, naarmate wij meer beperkingen voor onszelf kunnen aanvaarden ter wille van anderen. Deze waarheid, die ook op aarde tot op zekere hoogte geldt, ontgaat de mensen vaak. De mensen denken dat je niet iets gelijktijdig kunt blijven bezitten en weggeven. Dat is mogelijk waar voor stoffelijke zaken. Voor alle geestelijke zaken geldt echter: hoe meer je geeft, hoe meer je hebt.

Ik heb wel getracht hiervoor een verklaring te vinden. Hier volgt het antwoord dat ik vond. Ik meen, dat je in jezelf door te willen geven meer ruimte krijgt om te beseffen wat hetgeen je geeft betekent. Ik meen dat je het daardoor intenser beleeft en er ook intenser uit durft te leven en uit durft te putten.

Mogelijk is de ODV een wat wonderlijk groepje, een zeer heterogeen geheel. Toch is er een eenheid in te vinden, een eenheid die kracht betekent, meer dan je je voor kunt stellen: een eenheid, die berust op een aanvaarding van de anderen zonder voorbehoud. Ook voor u geldt dit: hoe meer je leert aanvaarden, hoe meer je leert begrijpen, hoe meer zaken ook anders en beter beginnen af te lopen. Zo kun je voor jezelf je leven veranderen ook al blijft het uiterlijk hetzelfde. Innerlijk is het echter veel groter, veel rijker, juist door je vermogen anderen te aanvaarden zoals zij zijn. Zo in een geheel opgaande, kunnen wij alles wat er in de kosmos en wereld is beter aanvaarden en verwerken. Het betekent een kracht, zo groot, dat dit met woorden niet is uit te drukken. Het samengaan van schijnbare tegenstellingen en grote verschillen brengt je kosmische wijsheid. Vecht niet over hetgeen al dan niet juist is, maar leef alles wat je juist acht. En de essentie, de geloofswaarde, die er mogelijk aan verbonden is, moet je dan voorlopig maar aanvaarden zoals die is.

Hopelijk overweegt u dit alles eens en doet er uw voordeel mee.

Goedenavond

d.d. 25 oktober 1974